

Volnočasové aktivity dětí předškolního věku

Iveta Kaderová, Dis.

Bakalářská práce
2013 – 2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Iveta Kaderová, DiS.**
Osobní číslo: **H11505**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Volnočasové aktivity dětí předškolního věku**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti výchovy dětí předškolního věku a pedagogiky volného času.

Příprava metodiky a empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

JANIŠ, Kamil. Úvod do problematiky volného času. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2009. ISBN 978-80-7248-530-7.

KNOTOVÁ, Dana. Pedagogické dimenze volného času. Brno: Paido, 2011. ISBN 9788073152239.

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Dítě v předškolním období. Praha: Mladá fronta, 2004. ISBN 80-204-1187-9.

TOLNAIOVÁ GÁLIKOVÁ, Sabina. Problém výchovy na prahu 21. storočia alebo o „obrate k psychagógii“ v súčasnej filozofii výchovy. Bratislava: Iris, 2007. ISBN 978-80-89256-04-4.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.

Ústav pedagogických věd

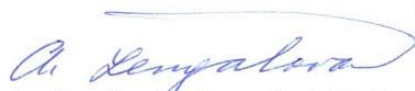
Datum zadání bakalářské práce:

27. ledna 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

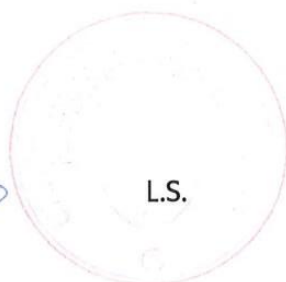
2. května 2014

Ve Zlíně dne 27. ledna 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.

děkanka

L.S.

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.

ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 25.2014

.....
.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zaměřuje na to, jak vyplňují děti předškolního věku volný čas a jaký vliv může mít aktivní trávení volného času na jejich rozvoj. Teoretická část práce poukazuje na možnosti trávení volného času dětí předškolního věku a to především ve městě Zlíně. Tato bakalářská práce zároveň poukazuje na správné definování volného času ve vztahu k fyzickým a psychickým schopnostem dětí předškolního věku. Praktická část práce se zabývá vlivem aktivního trávení volného času na děti předškolního věku, a to pomocí kvantitativního výzkumu, jenž je realizován formou dotazníků. Dále si dává za cíl představit zařízení, kde děti mohou docházet a svůj volný čas vyplnit a jak.

Klíčová slova: Volný čas, děti předškolního věku, volnočasová centra ve Zlíně.

ABSTRACT

This thesis concerns at childrens free time fill and possible impact of active leisure on their advancement. The theoretical part of the work refers to the leisure options for preschool children especially in the town of Zlín. This thesis also points to the correct definition of leisure time in relation to the physical and psychological abilities of preschool children. The practical part of the thesis deals with the influence of active leisure for children of preschool age using quantitative research which is carried out by questionnaires. Further aims to introduce the device, where and how children can experience and fill in their free time.

Keywords: Leisure time, preschool children, Leisure options

Poděkování

Mé poděkování patří především panu doc. PhDr. Jaroslavu Balvínovi, CSc., za trpělivost, odborné vedení a cenné připomínky.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Motto: *„Hra je jeden z nejefektivnějších způsobů, jak zjednodušit život. Přesně to jsme dělali jako děti, ale v dospělosti jsme si hrát zapomněli.“* (Albert Einstein)

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	11
1.1 ZÁKLADNÍ POJMY	11
2 DÍTĚ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU.....	12
2.1 VYMEZENÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	12
2.2 KOGNITIVNÍ A EMOČNÍ VÝVOJ	13
2.3 RODINA	13
2.4 DĚTI A TELEVIZE.....	14
2.5 MATEŘSKÁ ŠKOLA.....	15
3 VOLNÝ ČAS.....	19
3.1 RŮZNÉ POHLEDY NA VOLNÝ ČAS	20
3.2 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU.....	21
3.2.1 Dějiny Pedagogiky volného času	22
3.2.2 Výchova mimo vyučování.....	23
4 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	25
4.1 ORGANIZACE PRO VOLNÝ ČAS	25
4.2 DOMINO O. P. S.	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	33
5.1 CÍL VÝZKUMU	33
5.2 METODA SBĚRU DAT	34
6 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	36
6.1 PRŮVODNÍ INFORMACE.....	36
6.2 VZTAH RESPONDENTŮ K ZÁJMOVÝM KROUŽKŮM	39
6.3 MOTIVY PRO VÝBĚR KROUŽKU	42
6.4 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	44
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	51
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	53
SEZNAM GRAFŮ	54
SEZNAM PŘÍLOH.....	55

ÚVOD

Motivací pro výběr tohoto tématu byly pracovní zkušenosti ze zaměstnání, ve kterém autorka působí.

Děti v předškolním věku jsou velmi citlivé na to, co je obklopuje a jsou velmi tvárné. Zachovat tak jejich přirozenou zvědavost a radost z učení není jednoduché. Navíc uvědomíme-li si, že vztah k volnému času, který si ukotví v raném dětství, se s nimi může nést celým životem a ovlivňovat tak je i jejich okolí.

V teoretické části práce vymezujeme teoretická východiska, definujeme předškolní věk dítěte a také volný čas. Stěžejním bodem je uchopení volného času u dětí předškolního věku. Vycházíme z předpokladu, že hra je součástí volného času dětí předškolního věku, pomocí ní se učí a získávají nové zkušenosti a dovednosti. Zajímá nás proto, zda je volný čas u předškoláků chápán správně a zda se vůbec o volný čas u takto starých dětí jedná.

Dále se budeme v empirické části bakalářské práce zabývat tím, kde a jakým způsobem děti předškolního věku vyplňují čas, zda nejčastěji v rodině, v mateřské škole, nebo zda využívají v tak útlém věku organizace nabízející kroužky pro děti.

Důležitým místem, kterému je zároveň věnována část bakalářské práce, je mateřská škola, která se nutně stává místem, kde děti předškolního věku přijdou do kontaktu s jinými dětmi. Díky socializaci se utváří osobnost dětí v konfrontaci se svými vrstevníky. Děti se v tomto věku musí vyrovnat s přijetím další autority ve svém životě, kromě rodičů, a to s učitelkou v mateřské škole.

V praktické části volíme jako výzkumnou metodu dotazník. Jeho cílem je zjistit, zda má na děti předškolního věku vliv aktivní trávení volného času, tedy docházení do kroužků. Jak tuto formu působení na osobnost dítěte vnímají rodiče, zda mají přehled o činnostech které jejich děti v kroužcích a školkách dělají.

Také jsme si dali za cíl zmapovat jedno z míst, kde děti mohou docházet a svůj volný čas vyplnit a jak. Představíme si zlínskou neziskovou organizaci Domino, kde autorka působí jako lektorka kroužků – pedagog volného času.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Nejdůležitější položkou, která figuruje v práci člověka, jsou zdroje a prameny, často tedy literatura, ze které čerpáme informace a zkušenosti. Abychom mohli tyto podněty zúročit a na základě nich působit. Můžeme předpokládat, že každý člověk je fascinován schopností v životě zanechávat za sebou stopy. Koná-li člověk, chce, aby to bylo dobré. K tomu bychom viděli, zda to dobré je, či ne nám slouží srovnávání s tím co kolem nás je, a nebo očividný užitek, jenž naše konání přináší. Jsou zde různé důležité faktory, které určují jak moc je práce člověka dobrá a potřebná, nebo nápomocná. Vycházíme z toho, že by k tomu práce jako taková, směřovat měla – měla by mít smysl. To se nejlépe projeví tak, že člověk nashromážděné informace uvede do praxe.

1.1 Základní pojmy

Pro uvedení do problematiky této bakalářské práce, určíme některé pojmy, kterými se budeme zabývat. Jedná se o pojem volný čas, který je stěžejním stanoviskem pro vymezení celé této práce. Podrobně se volným časem budeme zabývat v kapitole č. 3. Dalším pojmem je předškolní věk, který podrobně probereme v kapitole č. 2. Volnočasové aktivity a jejich propojenost ve vztahu k předškolnímu věku dětí probereme v kapitole č. 4.

2 DÍTĚ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU

2.1 Vymezení předškolního věku

Jedná se o období od 3 do 6 – 7 let, tedy do doby, kdy dítě nastoupí do školy. Bylo by možné, označit jej za věk mateřské školy, ale toto označení postrádá širší význam. Je to období, kdy si dítě rozšiřuje sociální kontakty se světem, profiluje se jeho genderové založení a stabilizuje se jeho vlastní pozice ve světě. (Vágnerová, 2005, s. 38)

Z hlediska motorického vývoje se jedná o období zdokonalujícího pokračování rozvoje. Děti jsou rychlejší a šikovnější, dobře utíkají, skáčou, lezou po žebříku, skáčou po jedné noze, jsou více obratné, samostatně jí, oblékají se, zkoušejí si zavazovat tkaničky, při toaletě jsou soběstačnější. Velice se rozšiřuje okruh věcí, se kterými dítě manipuluje, např. písek, hlína, papír, plastelína, nůžky apod. Při hře dítě střídá role, dokáže najít předmět, který nepatří do skupiny jiných předmětů. Dítě v předškolním věku dokáže vysvětlit rozdíl mezi jednotlivými pojmy, nebo naopak podobnost mezi nimi. Hra je v tomto období spíše experimentací a často je iluzorní (např. klacek může být zbraň, nebo vařečka). Dochází tedy i prudkému rozvoji hrubé a jemné motoriky. (Vágnerová, 2005, s. 39)

Erikson definoval toto období jako období iniciativy proti pocitu viny. Podle něj má dítě potřebu něco zvládnout, vytvořit a potvrdit tak svoje kvality. Začíná plánovat a snaží se něčeho dosáhnout, něco zvládnout. Pocit viny tedy nastává ve chvíli, kdy nedosáhne zamýšlených nebo skutečných cílů.

Freud označoval předškolní věk za období falické. Vnímá jej jako období, ve kterém vznikají různé psychopatologie. Popsal jej také jako období, ve kterém se dítě ztotožňuje s rodičem stejného pohlaví. (Vágnerová, 2005, s. 46)

U dětí předškolního věku se objevuje také egocentrická řeč, dítě se při hře, či jakékoliv jiné činnosti sebeinstruuje. Po 4. roce života je dítě schopno rozpoznat a samostatně aplikovat různé komunikační styly, experimentuje se slovy a často používá otázek Proč? K čemu? Na co?

2.2 Kognitivní a emoční vývoj

Kolem 4. roku života se vývoj inteligence dítěte z úrovně před-pojmové (symbolické) dostává na vyšší úroveň názorového (intuitivního) myšlení.

Pozorovat tyto změny můžeme při každodenních činnostech dítěte. Např. dětská kresba plní neverbální symbolickou funkci. Dítě si uvědomuje, že kresbou může něco vytvářet, ale obrázek pojmenuje až dodatečně. Může začít kreslit auto a vyjde z toho třeba domeček.

Dítě je zaměřeno na vlastní osobu, neživé věci polidšťuje, k pochopení světa kolem využívá fantazii, svět kolem bere, že ho někdo udělal. (Vágnerová, 2005, s. 40)

2.3 Rodina

Rodina je pro dítě nejdůležitější sociální činitel. Při výchově dítěte se klade důraz na to, aby dítě dokázalo ovládat své impulsy, na přípravu dítěte na výkon jeho sociálních rolí, a také na jeho uvedení do dané kultury, ve které žije.

Na rodičích stojí tedy důležitý úkol, a tedy vést děti již od malička, nejlépe vlastním příkladem, ke smysluplnému využívání volného času. Jedině tak si děti již od dětství ponесou správný model chování ve volném čase. (Grecmanová, 2000, s. 56)

Současná rodina plní několik funkcí:

Biologická (reprodukční) funkce

Rodiče již nutně nemusí být rodiči biologickými. Dalo by se říci, že tento kontext v dnešní době ztrácí svůj význam, jelikož děti lze plodit i mimo manželství, což bylo v dobách ještě nedávno minulých nemyslitelné. Podstatou této funkce je zajišťování reprodukce lidského rodu a také regulace pohlavního života. Cílem je vytvoření podmínek pro zdravý biologický rozvoj všech členů rodiny.

Ekonomicko-zabezpečovací funkce

Jde o jakýsi podíl členů rodiny na zajišťování hmotných podmínek pro chod rodiny. Tuto funkci dnes do jisté míry přebírá stát formou sociálních dávek, a to v případě, že rodiče nejsou schopni dítě zabezpečit. Dále však také prostřednictvím stipendijních programů, příspěvků, úlev na daních atp.

Emocionální funkce

Emocionální funkce rodiny je naprosto nenahraditelná. Zakládá se na intenzivní citové vazbě mezi jednotlivými členy rodiny a jejím úkolem je vytváření vhodných emocionálních a charakterových vlastností dětí. Z počátku je mezi matkou a dítětem velmi silné emoční pouto, což tvoří základ pro další emocionální vztahy. Do období 7. roku života dítěte je tvořena jeho osobnost a charakter. Je potřeba, aby dítě vnímalo pocit bezpečí a sounáležitosti.

Výchovná funkce

Jedná se o záměrné a dlouhodobé působení na děti, přičemž je kladen důraz na příjemné a bezpečné prostředí. Tato funkce je v dnešní době spíše předávána na bedra mateřských a také základních škol. (Grecmanová, 2000, s. 59)

Rodina má vzhledem k osvojení si aktivit ve volném čase, zcela dominantní postavení. Ovlivňuje dítě nejen tím, jak na něj výchovně působí, ale i svým každodenním životem. Je to první rozhodující činitel pro předávání vzorů a volby zálib. (Grecmanová, 2000, s. 59)

V prvních letech života dítěte mu určují způsob trávení času rodiče, a to dle jejich vlastního uvážení. V předškolním věku již mohou rodiče vypožorovat, co dítě baví, a dle toho přizpůsobit trávení volného času jejich dítěte. (Hofbauer, 2004, s. 57)

2.4 Děti a televize

Sledování televize může ovlivňovat rodinné vztahy. V některých rodinách plní televize funkci jakési "třetí babičky" - rodiče k ní odkládají své děti ve chvílích, kdy se jim nemožou věnovat. Sledování televizní obrazovky také mnohdy vyplňuje chvíle, ve kterých by si rodiče měli se svými dětmi povídat, hrát si s nimi apod. Televize pak do jisté míry supluje rodičovskou úlohu. (Mičenka, Jirák, 2007, s. 86)

Děti jsou pokládány za skupinu, na niž mohou média snadno působit a jež se nechá lehce ovlivnit. Jednak je to proto, že děti mají málo zkušeností a vědomostí z reálného světa a nejsou tak schopny objektivně posoudit předkládaný obsah. Druhou věcí je i jejich silná dispozice k učení. Mnohdy tak i nevědomě přejímají určité vzory, právě prostřednictvím televizní obrazovky. Protože sledování televize stále patří mezi aktivity, kterým děti věnují (v porovnání s ostatními médii, ale i s jinými činnostmi) nejvýznamnější část svého volné-

ho času, předpokládá se, že právě televize je médiem, které děti ovlivňuje (ať již v dobrém, či špatném směru) nejvíce.

Průměrně děti stráví před televizní obrazovkou 30 hodin týdně. To jsou téměř čtyři pracovní směny.

Podle odborníků je z hlediska duševního zdraví patnáct hodin týdně rozumná televizní dávka pro dospělého a pediatři doporučují, aby také děti sledovaly televizi jen jednu či dvě hodiny denně. (www.mediaresearch.cz, 8. 3. 2014)

Obavy z možného škodlivého vlivu televize na děti začaly narůstat ve chvíli, kdy se televize stala masově rozšířeným médiem. Od té doby byly napsány desítky studií, které se věnují této problematice. Všechny studie se zabývají tím, jak často a proč děti sledují televizi, jaké pořady volí, jaký vliv má sledování televize na jejich psychický vývoj, na školní úspěchy, jak sledování televize ovlivňuje vztahy v rodině, zda televize v dětech rozvíjí společensky vhodné (či naopak nevhodné) chování, jakým způsobem televize ovlivňuje trávení volného času apod. (Mičenka, Jirák, 2007, s. 90)

Odborníci se zabývají i celou řadou dalších témat, která s touto problematikou úzce souvisí (vliv pořadů s násilným či sexuálním obsahem na dětskou psychiku, sledování televize jako příčina dětské obezity). Ve výsledku se však většinou se však shodují, že případný vliv televize nelze zkoumat odděleně od dalších vlivů. Je nezbytné brát zřetel také na vliv rodiny, školy či prostředí, ve kterém žijí. (Mičenka, Jirák, 2007, s. 91)

2.5 Mateřská škola

Škola významně přispívá k osvojení si aktivního nebo pasivního přístupu dětí a mládeže k trávení volného času a hlavně k optimální kvalitě volnočasových aktivit dětí. Většina škol nabízí možnost aktivního trávení volného času formou kroužků.

Současná mateřská škola a její řízení

Školu, školství i školské zařízení chápeme jako determinovaný řízený a současně jako relativně autonomní, dynamický sebe-řídicí sociální systém. Společenské poslání, jenž naplňuje, může dobře plnit pouze tehdy, jsou-li k tomu vytvořeny nezbytné podmínky (materiálně-technické, bezpečnostní, hygienické, finanční...) Významným předpokladem je i účinné

řízení činnosti školy, utváření příznivého klimatu školy její součinnosti, zvláště s rodičovskou veřejností.

Filosofie přístupu k dětem je pro všechny školky obecně přibližně stejná. Důraz je kladen na individuální přístup k osobnosti každého dítěte. Podporována je jejich sebedůvěra a děti jsou také vedeny ke spolupráci mezi sebou. Samozřejmostí je respektující a kamarádský přístup dětí ke svým kamarádům. Veškeré tyto schopnosti a dovednosti si děti osvojují formou her a v přirozeném prostředí. (Havlíková a kol., 1995, s. 28)

V mateřské škole se děti učí tomu, v čem žijí.

„Žije-li dítě v prostředí výtek, naučí se odsuzovat.

Žije-li dítě v prostředí nepřátelství, naučí se útočit.

Žije-li dítě v prostředí posměchu, naučí se být plaché.

Žije-li dítě v prostředí zahanbování, naučí se cítit se provinile.

Žije-li dítě v prostředí tolerance, naučí se být trpělivé.

Žije-li dítě v prostředí povzbuzování, naučí se důvěřovat si.

Žije-li dítě v prostředí chvály, naučí se oceňovat.

Žije-li dítě v prostředí slušnosti, naučí se být čestné.

Žije-li dítě v prostředí bezpečí, naučí se věřit.

Žije-li dítě v prostředí spokojenosti, naučí se mít se rádo.

Žije-li dítě v prostředí přátelství, naučí se být rádo na světě.“

(Havlíková a kol., 1995, s. 25 – 26)

Vztahy s rodiči dětí

Na vztazích s rodiči stojí celkový úspěch výchovy dítěte. Podmínkou dobré kvality vzájemných vztahů je oboustranná vstřícnost, otevřenost, založená na vzájemné důvěře a oboustranné podpoře.

Vzdělávací program Walfdorské mateřské školy

Dětství člověka nejvíce předznamenává a poznamenává, víc než jakékoliv jiné období života. Nikdy později se v člověku neděje tolik změn.

V mateřské škole dítě navazuje první přátelství, seznamuje se s novými věcmi a situacemi. Je velmi důležité, aby v tomto období byl obklopen porozuměním a respektem, aby do dalšího života vstoupil jako svobodná bytost. (Smolková, Maitrea, 2007, s. 96)

Typologie osobnosti u dětí a její využití ve výchově a vzdělávání

Měli bychom mít stále na paměti, že dítě se teprve vyvíjí. V rámci rozvoje zkouší různé způsoby chování a bere v úvahu zpětnou vazbu, kterou dostává od okolí. Záleží pak na nás na rodičích a učitelích, jak se bude vyvíjet.

Takovým základním rozdělením preference je extravert a introvert. Dle typologie můžeme odhadnout děti a pak k nim podle toho přistupovat. Každý totiž potřebuje individuální přístup. I u dětí různých typologií je rozdílný způsob chování, můžeme uvést na příkladu dobíjení energie. Některé děti není dobré nutit do zájmových kroužků, protože jsou unavené přemírou kontaktů a to dle jejich nastavení typologie introvert. Naopak děti extravertního typu budou vyhledávat kontakty a jejich dobíjení energie bude také spočívat v aktivním odpočinku. U dětí extrovertního typu je možnou chybou při jejich výchově to, že bereme příliš vážně všechno co „vypustí“ z pusy. Některé děti extrovertního typu mohou zpracovávat informace nahlas, mluví tedy často i o tom o čem přemýšlejí. Řekne-li extravertní dítě nějakou poznámku, je možné že mu to ujelo, protože nad tím zrovna přemýšlelo. Typologie dětí nese sebou různé přístupy ve výchově a jednání při hodnocení. Typologie mohou mít vliv na rozvoj a zaměření osobnosti, psychické funkce, také co je klíčovou potřebou i na preferované činnosti. Díky správné typologii můžeme dítě efektivně motivovat, což ovlivňuje přístup k řešení úkolů, jejich zkoumání, atd. (Miková, Stang, 2010, 84)

Osobnost pedagoga

Učitel nebo vedoucí kroužku by měl být člověk, který není příliš hlučný a invazivní, respektuje potřebu introvertních dětí pracovat někdy o samotě a nepřemlouvá je ke společným činnostem, když na ně nemají náladu. Je dobré dítěti poskytnout prostor pro to, aby

mohlo někde v tichosti načerpat energii o samotě. Zvlášť pokud víme, že je to pro něj důležité. Introvertní děti bychom neměli nutit do extrovertního chování. (Havlínová a kol., 1995, s. 25 – 26)

Rodiče i pedagogové, si uvědomují jak je jejich role ve výchově důležitá a že ji nemohou ponechat náhodě nebo se řídit pouze svým instinktem, je třeba uplatnit hodnoty a svůj osobní přístup.

Je důležité naučit u dětí rozeznat co je pravda a co je lež, vysvětlovat jim obecné zásady, aby pochopily co je správné a co ne, je důležité děti chválit za sebemenší projevy odvahy. Buďte jim příkladem a chovejte se odvázně. (Havlínová a kol., 1995, s. 28)

3 VOLNÝ ČAS

V této kapitole se pokusíme ukotvit spojení volný čas u dětí předškolního věku.

Dospělí lidé si svůj volný čas koordinují sami. Sami se rozhodují, co a kdy budou dělat, ale u dětí a u mládeže je žádoucí pedagogické ovlivňování a to z výchovných důvodů. Děti ještě nemají dostatek zkušeností a neumí se orientovat v oblastech zájmových činností. Proto se může špatně trávený volný čas stát zdrojem velmi vážného ohrožení, jako například úrazy, šikana, překročení zákona, agresivita, proto by se mělo s výchovou k volnému času začít již od nejútlejšího věku. Zde sehrávají velkou roli i mimoškolní výchovná zařízení a organizace. (Pávková, 2002, s. 69)

Pedagogický slovník (Průcha, 2003, s. 135) volný čas definuje jako část mimopracovního, mimoškolního času, která zbude po zabezpečení individuálních a rodinných, existenčních a biologických potřeb.

Podle Hofbauera (2004, s. 112) je to čas, kdy člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Do této činnosti vstupuje člověk s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí a přináší mu příjemné zážitky a uspokojení.

Volný čas je součástí lidského života, mimo čas pracovní, do kterého patří pracovní proces, škola a tzv. vázaný čas, tedy ten, který zahrnuje bio-fyziologické potřeby člověka tedy spánek, jídlo a osobní hygienu, dále také chod rodiny, provoz domácnosti, péči o děti, dojíždění za prací a další nutné mimopracovní povinnosti. Volný čas je dobou, kterou má po splnění těchto potřeb a povinností člověk k dispozici pro činnosti seburčující a sebe vytvářející v první řadě odpočinek a zábavu, dále pak rozvoj zájmové sféry a také účast na veřejném životě. (Hájek, 2008, s. 46)

Volný čas bychom mohli definovat podle mnoha autorů, další vymezení popsali Průcha, Walterová a Mareš (1995, s. 87): „Čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovanému práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku). Na výchovu a vzdělání ve volném čase je zaměřena pedagogika volného času.“

Tyto definice volného času jsou v souladu především s bytím člověka, jenž má již nějaké povinnosti. Můžeme říct, že takto definovat volný čas lze až u dětí školou povinných, nebo

u dospělých, domníváme se to proto, že u dětí předškolního věku jde těžko oddělit hru od učení se novému.

3.1 Různé pohledy na volný čas

Na problematiku volného času můžeme nahlížet z různých úhlů. Pávková (2002, s. 15) v této souvislosti definovala 5 hledisek:

Ekonomické hledisko

Toto hledisko vyjadřuje míru prostředků, které společnost investuje do zařízení pro volný čas a zda a jakým způsobem se alespoň část nákladů vrátí. Volný čas je využíván pro výchovnou a vzdělávací činnost, ale především také pro komerční účely. Řadí se sem zábavní průmysl, sportovní organizace, cestovní kanceláře, výrobce oblečení pro sport a volný čas aj. Průmysl volného času se stal velmi prosperujícím odvětvím, a podle toho kolik prostředků jsou lidé schopni a ochotni do tohoto odvětví investovat se posuzuje úroveň společnosti.

Sociologické a sociálně-psychologické hledisko

Podle tohoto hlediska je nutné sledovat a posuzovat, jak činnosti ve volném čase přispívají k utváření mezilidských vztahů. Silně působícím sociálním vlivem jsou např. hromadné sdělovací prostředky, zejména televize a internet. Jejich působení je jistě v mnoha směrech pozitivní, ale jsou zde i mnohá nebezpečí plynoucí z pořadů či internetových stránek s nevhodným obsahem. Vlastní aktivita dětí je pak nahrazována pasivním sledováním bez hlubšího prožitku.

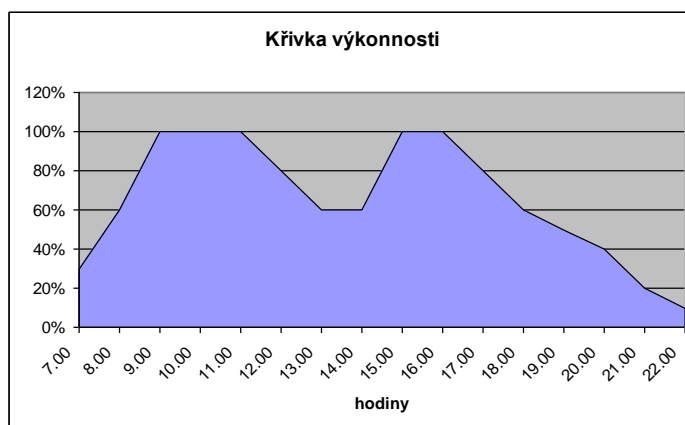
Politické hledisko

Toto hledisko vyjadřuje jakým způsobem a do jaké míry stát zasahuje do volného času obyvatelstva. Stát také rozhoduje o tom, jaká bude školská politika a zda v rámci školské soustavy bude věnována patřičná pozornost i zařízením pro ovlivňování volného času. Při ovlivňování volného času by však stát neměl narušovat jeho základní specifika. Státní zainteresovanost spočívá především v zakládání a ovlivňování zařízení pro volný čas dětí a mládeže, v pomoci organizacím, sdružením a spolkům pracujícím s dětmi a mládeží, vytváření kladných postojů dospělých členů společnosti k dětským aktivitám ve volném čase.

Zdravotně-hygienický pohled

V tomto hledisku je uplatněna snaha o zdravý tělesný i duševní vývoj člověka. Zajímá se o uspořádání režimu dne, hygienu prostředí i sociálních vztahů, hygienu duševního života a respektování křivky výkonnosti jedince. (Pávková, 2002, s. 16 - 17)

Graf č. 1: Průměrná křivka výkonnosti jedince

(Pávková, 2002, s.17)

3.2 Pedagogika volného času

Na výchovu a vzdělávání ve volném čase je zaměřena pedagogika volného času, jinak také výchova pro volný čas. Jako hlavní funkce volného času je často uváděn odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti. (Hofbauer, 2004, s. 89)

Pedagogika volného času je významná pedagogická disciplína, která se snaží těmto rizikům spojených s neadekvátním využíváním volného času předcházet a vytvářet podmínky na využívání volného času, oddechu a zábavy.

Především děti však ještě nemají dost zkušeností, aby se správně orientovaly v nabídce volnočasových aktivit. Je tedy na nás, dospělých, správně je navést a nabídnout jim možnosti, jak volný čas trávit vhodným a smysluplným způsobem a již ponechat na nich, která aktivita je baví nejvíce. Pokud u dětí nevytvoříme již v předškolním věku, návyky jak aktivně trávit svůj volný čas hrozí, že si v budoucnosti najdou nevyhovující zábavu, která může ohrozit jejich zdraví.

„Pedagogika volného času reflektuje a mění socializační požadavky v oblasti volného času, a to ze zvláštního hlediska výchovy ke společensky kulturnímu a tvořivě komunikativnímu jednání. Probouzí tedy ty možnosti vzdělání a výchovy, které se nemohou plně rozvinout v rámci jednostranných nároků na jedince ve škole či v zaměstnání.

V rámci pedagogiky volného času můžeme zkoumat jednak volný čas jako fenomén (věda o volném čase), tak i aktivita v rámci volného času a její dopad na jedince a společnost (pedagogická nauka o volném čase). Další oblastí pedagogiky volného času je také konkrétní metodický návod k realizaci těchto aktivit, případně k jejich pedagogickému využití (praktická pedagogika volného času).“ (Opaschovski, 1976, str. 124)

3.2.1 Dějiny Pedagogiky volného času

V 17. století, tedy v období baroka, byly všechny výchovné systémy i praxe samotná, založeny na principech křesťanství. Ve školství i ve výchově obecně se přebíral požadavek zbožnosti a poslušnosti. Víra v Boha a z toho vyplývající mravní kodex a zachování náboženských úkonů prostupu prostupoval celou výchovou. (Přadka, 2002, str. 11)

Velkým zástupcem tohoto dějinného období je Jan Amos Komenský (1592 – 1670). Jeho zájem o sociální status a životní podmínky člověka vyjádřil v Listech do nebe. O významu a možnostech výchovy se rozepisuje např. v Informatoriu školy mateřské. (Přadka, 2002, s. 12 - 14)

V 19. století zažila pedagogika volného času největší rozmach. Evropa je po Francouzské revoluci a Napoleonských válkách a zároveň před volnou revolucí 1848. Nastává rozvoj průmyslu a s ním spojené stěhování, převážně mladých lidí, z vesnic do měst. Velkým problémem této doby se stala chudá, nevzdělaná mládež.

Z velikánů této doby je zapotřebí zmínit alespoň dva zástupce. Prvním z nich je Johann Heinrich Pestalozzi (1746 – 1827), švýcarský humanistický pedagog, filantrop a reformátor. Je autorem myšlenky, že každý čin, který nevychází z lásky, nese v sobě zárodek smrti. A druhým Sv. Jan Bosco (1815 -1888), kněz a zakladatel řeholní společnosti salesiánů. U obou je základem metodiky jejich výchovy rodina, jako nejpřirozenější lidská skupina a prostředí výchovy. (Přadka, 2002, s. 15 - 17)

3.2.2 Výchova mimo vyučování

Hofbauer (2004) do této kategorie řadí činnosti, uskutečňující se mimo vyučování (školu), např. ve sdruženích a zařízeních volného času.

Výchova mimo vyučování je založena na dobrovolném podílení dětí na činnostech a aktivitách, které díky pedagogickému působení, podporovaly v dětech iniciativu, nápaditost a samostatnost. Uskutečňuje se prostřednictvím zařízení školských, kulturních, zařízení zaměřujících se na sport, na umění a také na různých společenských akcích. Spadají zde samozřejmě i odpočinkové aktivity.

Zařízení pro výchovu mimo vyučování:

Kulturní zařízení

- Muzea a galerie
- Kina a divadla
- Knihovny a čítárny
- Botanické a zoologické zahrady
- Hvězdárny a planetária
- Objekty památkové péče apod.

Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

- Školní družiny
- Školní kluby
- Střediska volného času (domy dětí a mládeže, střediska zájmových činností)

Výchovná a ubytovací zařízení

- Domovy mládeže

- Školy v přírodě

(Pávková, 2008, s. 56)

4 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Vztah sociálního pedagoga k tématu

Vztah sociální pedagogiky k volnému času a především pak k tomu, jak volný čas tráví děti předškolního věku, není snadno uchopitelný. Je to především z toho důvodu, že děti v tomto věku nerozlišují volný čas. Pro děti je typická zvědavost a hravost, čisté bytí, ve kterém nepřemýšlejí až tak nad tím, co bylo, a ani co bude. Prožívají okamžik v momentální chvíli. Ve chvíli, kdy jsou v jakési pohodě, kdy netrpí nedostatkem, nebo fyzickou či psychickou nepohodou, užívají podnětů ke hře. Hra má v tomto období důležitou úlohu a to - učení se. Je-li hra pro děti zároveň učení, nemůžeme pak hovořit o volném čase jako takovém. Volný čas a jeho vymezení se budeme snažit popsat v dalších kapitolách práce, avšak již nyní může být jasné, k čemu touto úvahou směřujeme.

Sociální pedagogika je ve své rozmanitosti a širokým spektrem oblastí, do kterých vstupuje či se jimi zabývá také, velmi nesnadno definovatelná. Sociální pedagogika se dostává do každého období lidského života, je dána specifičností toho čím se zbývá. Již volný čas a jeho trávení, je součástí sociální pedagogiky a tedy prostupuje všechno, co s trávením volného času souvisí a zároveň tedy každého kdo nějakým způsobem svůj volný čas tráví.

4.1 Organizace pro volný čas

Instituce, které uvádíme v této kapitole, mohou doplňovat působení rodiny, školy a dalších subjektů na volný čas. Jde především o občanská sdružení dětí a mládeže, tělovýchovné spolky, nízkoprahové kluby, střediska pro volný čas, základní umělecké školy, komerční organizace (sportovní a kulturní organizace). Pro účely této práce jsme vybrali některá ze zařízení, která děti ve městě Zlíně navštěvují nejčastěji.

Salesiánský klub mládeže

Nachází se na Jižních Svazích při Farnosti Panny Marie Pomocnice Křesťanů. Cílem Salesiánského klubu mládeže je doprovázet mladé lidi na cestě k jejich dospělosti, a to hlavně v náročných obdobích jejich života.

V klubu mohou děti trávit svůj volný čas, jak sami, tak i s kamarády, či si tam případně najít i nové. K dispozici jim je spousta her (deskové hry, stolní fotbal, ping pong, simulátor rally a spousta dalších). Pro sportovně založené děti je k dispozici hřiště na fotbal, basket-

bal atd. Uzpůsobení vnitřních prostor klubu je vhodné i pro doučování, relaxaci, psaní úkolů do školy nebo k nezávaznému povídání, ať už s dobrovolníky či ostatními přáteli. Dětem je k dispozici odborná pomoc pracovníků klubu, kteří neváhají pomoci s jakýmkoliv problémem. Samostatnou místnost klubu zabírá bufet s občerstvením a posezením. (www.zlin.sdb.cz, cit. 23. 4. 2014)

T Klub

T Klub Unie Kompas sídlí ve městě Zlíně na dvou místech. První z nich je ulice Pod Stráněmi, kde stojí klub pro menší děti (9 - 12 let) a druhý na ulici Divadelní, který je určen pro děti od 13 do 21 let. V každém z těchto klubů je pro děti připravena spousta her, pohodlného posezení, přístup k internetu a také horolezecká stěna. Pracovníci klubu ochotně pomohou dětem s každým trápením, či s nimi „jen“ aktivně tráví jejich volný čas. T Klub je založen na nízkoprahovosti, což znamená, že:

„a) v Těčku o sobě nemusíš poskytovat žádné osobní údaje, můžeš zůstat v anonymitě

b) při příchodu do Těčka nemusíš vyplňovat žádné přihlášky, ani se nijak registrovat

c) můžeš přijít a odejít kdykoliv v průběhu otevírací doby

d) můžeš si sám zvolit, jakou činnost budeš v Těčku vykonávat, přičemž pasivita není překážkou

e) nemusíš do Těčka chodit pravidelně

f) za základní služby nemusíš nic platit

g) tvoje názorová odlišnost není překážkou k tomu, abys využíval služeb Těčka

h) jedinou podmínkou je, že svým chováním a jednáním nebudeš omezovat nebo ohrožovat sám sebe, ostatní lidi v Těčku a pracovníky v Těčku“ (www.unko.cz, cit. 23. 4. 2014)

Dům dětí a mládeže Astra Zlín

„Je školské zařízení pro zájmové vzdělávání. Činnost realizuje v době mimo vyučování, ve volných dnech a v době svátků zejména v oblastech vzdělávacích, poznávacích, rekreačních, systematických i jednorázových aktivitách směřujících k účelnému naplnění volného času dětí a mládeže a umožňující získat další vědomosti a dovednosti mimo školní výuku. Ve více zájmových útvarech ve Zlíně pracuje každoročně více než 1500 dětí a mladých lidí.

Využití nabízí DDM v tradičních i méně tradičních činnostech. Zájem je o práci v keramických dílnách, v odděleních techniky, přírodovědy nebo ekologie, velké pozornosti se těší také kynologie, rybářské kroužky, počítače a všechny nabízené sportovní aktivity.“
(www.ddmastra.cz)

Středisko volného času – Ostrov radosti

Středisko sídlí ve městě Zlíně na ulici Kotěrova a je zřízeno za účelem zajištění kvalitní formy trávení volného času pro neorganizované děti a mládež. Působí tedy především v oblasti nespécifické primární prevence rizikových projevů chování.

Návštěvníci střediska zde naleznou stolní fotbal, stolní tenis, elektronické šipky, trampolínu, počítače s přístupem na internet a mnoho dalších. Věnovat se zde mohou také pohybovým aktivitám, hře na hudební nástroje, relaxaci v relaxační místnosti atp.

Kromě stálých aktivit jsou zde ještě aktivity denní, jejichž program se mění. Tematicky rozdělené však zůstávají jednotlivé dny, a to následovně:

„Pondělí: přijď si s námi něco vytvořit nebo vyrobit, rozvíjej svou zručnost a výtvarný um, rozhybej své smysly v pohybových aktivitách - tanci, nebo sportu

Úterý: dnes je tvořivý a hravý den, často plný zajímavých besed a setkání

Středa: rozhybej své smysly v pohybových aktivitách, v soutěžních disciplínách, nebo při výuce kresby

Čtvrtek: opět den jako stvořený pro tvoření, hraní a povídání si

Pátek: užij si zábavný den – playstation (2 a 3) a X-BOX, filmový klub, společenské hry, sportovní aktivity“ (www.ostrovzl.cz, cit. 23. 4. 2014)

4.2 Domino o. p. s.

Organizace DOMINO je krajskou neziskovou organizací. Počátek její činnosti se datuje od roku 1993. DOMINO svou působnost započalo s ideou poskytování služeb pro rodinu. Cílem této organizace je předcházet sociální izolaci, a vedení k trávení volného času dětí aktivním způsobem, což má dobrý vliv na jejich všestranný rozvoj. Organizace se snaží

posilovat funkčnost rodiny, upevňovat vztahy mezi jednotlivými členy, upevňovat a rozvíjet rodičovské role, integrovat rodiny do společnosti. (Výroční zpráva Domino,2013/2014)

Posláním organizace DOMINO je podpora aktivit zaměřených na ochranu dětí a mládeže před sociálně nežádoucími a negativními jevy, podpora zdravého fungování rodin s dětmi, pomoc rodinám s problémy, upevňování a rozvíjení rodičovských rolí, integrace rodin do společnosti, poskytování preventivních opatření v rámci sociálního vyloučení rodin s dětmi. (Výroční zpráva Domino,2013/2014)

V posledních letech pomalu organizace přechází z poskytování volnočasové aktivit a služeb pro funkční rodiny na poskytování služeb sociálního charakteru. I nadále se však snaží posilovat funkčnost rodiny, upevňovat vztahy mezi jednotlivými členy, upevňovat a rozvíjet rodičovské role, integrovat rodiny do společnosti.

Organizace DOMINO vlastní Pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí.

Organizace DOMINO má titul Organizace uznaná Ministerstvem práce a sociálních věcí na léta 2010 – 2012 pro činnost v oblasti prorodinných aktivit a titul Organizace uznaná Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy na léta 2011 – 2015 pro oblast práce s dětmi a mládeží.

Organizace DOMINO je držitelem certifikátu „Společnost přátelská rodině“.

Poslání organizace

Posláním organizace DOMINO je podpora aktivit zaměřených na ochranu dětí a mládeže před sociálně nežádoucími a negativními jevy, podpora zdravého fungování rodin s dětmi, pomoc rodinám s problémy, upevňování a rozvíjení rodičovských rolí, integrace rodin do společnosti, poskytování preventivních opatření v rámci sociálního vyloučení rodin s dětmi.

Cíle organizace

- Podporovat děti z oblasti náhradní péče (dětí z dětských domovů a děti žijící v pěstounské péči) v rámci procesu osamostatňování se po ukončení náhradní péče.

- Podporovat aktivity zaměřené na ochranu dětí a mládeže před sociálně nežádoucími a negativními jevy.
- Pomáhat rodičům s dětmi v náhradní rodinné péči při začleňování do běžného života.
- Podpora „Úmluvy o právech dítěte“ – oprávněné zájmy dětí a mládeže ve snaze napomáhat všestrannému rozvoji mladých lidí po stránce duchovní, duševní, tělesné a sociální.
- Poskytovat odborné poradenství (rodinné poradenství, individuální poradenství, poradenství pro děti z dětských domovů a pěstounských rodin, poradenství sociálně-právního charakteru, speciálně pedagogické poradenství, zprostředkování následné pomoci u odborníků, supervizní podporu).
- Přispívat k podpoře mezilidských vztahů s fungující rodinou jako základním prvkem společnosti.
- Rozvíjet sebezodělavání a seberealizaci založenou na získávání nových zkušeností, a to jak osobních, tak profesních.
- Obohacovat kulturní a společenský život ve Zlínském kraji se zaměřením na rodiny s dětmi.

Cílové skupiny

- Děti z dětských domovů Zlínského kraje
- Rodiny s dětmi v náhradní rodinné péči, sociálně slabé a ohrožené rodiny s dětmi, další osoby v tíživé sociální situaci
- Děti, mládež a rodiny s dětmi ze Zlínského kraje
- Dobrovolní pracovníci

Střediska organizace

Pro různorodost aktivit v organizaci Domino se vytvořila struktura, která tvoří několik středisek, jimiž jsou:

Komunitní centra pro rodinu DOMINO - centra jako zařízení pro sociální prevenci pro rodiny s dětmi. Posilování prvořadé a nezastupitelné role rodiny a rodičovské výchovy. Posilování hodnoty rodiny, úlohy rodičů a mateřské role ženy ve společnosti. Poradenství v oblasti sociální, psychologické, pedagogicko-výchovné a sociálně-právní. Komunitní centrum otevřené všem lidem v rámci podpory rovných příležitostí.

DOMINO doprovázení - středisko, řešící dlouhodobou pomoc znevýhodněné skupině mladých lidí z náhradní rodinné péče. Podpora procesu osamostatňování dětí umístěných v náhradní rodinné péči. Umožnění dětem a mladým lidem získání praktických zkušeností a dovedností potřebné pro zvládání požadavků samostatného života. Provozování ergoterapeutických pracovišť. Provozování nácvikové kavárny Mraveniště. Poradenství pro tuto cílovou skupinu.

Taneční škola pro děti a mládež DOMINO - výuka společenského, moderního, scénického, klasického tance (popř. jiných druhů tanců a tanečních technik). Příprava těch nejlepších na vrcholové soutěže. Pořádání a účast na vrcholových soutěžích a přehlídkách v dané oblasti, pořádání kulturně-společenských akcí.

DOMINO dobrovolníci - budování a provozování dobrovolnického centra - výchova a podpora cíleného vzdělávání dobrovolníků pro práci s organizovanými i neorganizovanými dětmi a mládeží, rodinami s dětmi a jinou sociální skupinou.

KCR Domino – Mraveniště

Komunitní centrum pro rodinu DOMINO – Mraveniště sídlí na ulici Osvoboditelů, a to v prostorách Mateřské školy Zlín. Toto umístění a vnitřní řešení prostor je ideální pro děti právě předškolního věku. Nachází se zde tělocvična, určená pro sportovní aktivity, ve které lze nalézt také relaxační bazének s balónky. Další místnost, vybavená stoly a židlemi je určena pro výtvarné aktivity dětí a slouží také jako keramická dílna. Sociální zařízení je také uzpůsobeno dětem předškolního věku.

Jako velké pozitivum umístění spatřujeme hlavně v možnosti dětí navštěvujících MŠ Zlín, docházet do zájmových kroužků, a to bez nutnosti opuštění budovy. V denním režimu školky je tak přímo vyhrazen prostor, pro jednotlivé zájmové aktivity dětí.

Děti ze školky, ale i ostatní děti zde mohou navštěvovat celou řadu zájmových kroužků:

Správňáci – pohybový kroužek pro děti od 3 let. Slouží k rozvoji sebevědomí, koordinace, motoriky pomocí interaktivních her.

Sport'áci – sportovní kroužek pro děti ve věku 3 let. Je zaměřen na osvojování základních pravidel míčových her, rozvoj motoriky a obratnosti v pohybu.

Floorball – sportovní kroužek pro chlapce od 4 let, zaměřený na floorball. Děti se naučí manipulovat s floorballovou holí, osvojují si pravidla této hry.

Keramika – výtvarný kroužek rozvíjející zábavnou formou jemnou motoriku a prostorové vnímání. Děti pracují s keramickou hlinou, každý výrobek je pak vypálen v keramické peci. Po vypálení si děti výrobky odnášejí domů.

Šikulka – kroužek zaměřený na výtvarné tvoření pro děti od 3 let. Děti při tvoření rozvíjí grafomotoriku, prostorové vnímání, soustředění. Během roku si vyzkouší různé výtvarné techniky.

Zobáček – hudební kroužek, pro děti od 4 do 7 let, ve kterém se učí poznávat noty a hrát na zobcovou flétnu jednoduché písničky. Hra na zobcovou flétnu je vhodným stimulem k nácvičku správného dýchání zábavnou formou.

Předškoláček – všeobecná příprava dětí od 4 let na vstup do školy. Komunikace, rozvoj řeči a slovní zásoby, vizuální a sluchové vnímání, grafomotorika aj. Kroužek využívá přirozené zvědavosti dětí a touhy poznávat nové věci.

Dramat'áček – kroužek pro děti od 3 let, zaměřený na rozvoj komunikačních schopností dětí, za pomoci interakce s ostatními dětmi. Na základě modelace situací, se kterými se děti mohou setkat, se vytváří schopnost pohotové reakce.

Jehlička – kroužek pro děti od 4 let, zaměřený na rozvoj jemné motoriky, soustředění, trpělivosti, prostorového vnímání a estetického cítění. (Výroční zpráva Domino, 2013/2014)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

V praktické části této bakalářské práce se můžeme dočíst výsledky výzkumu, který se zabýval problematikou trávení volného času u dětí předškolního věku. Zjišťovali jsme postoje respondentů, jimi jsou rodiče dětí předškolního věku. Zajímaly nás jejich postoje a názory v souvislosti s problematikou trávení volného času u dětí předškolního věku.

Motivací k výběru tohoto tématu bylo především to, že trávení volného času je velmi důležitou součástí každého člověka. Dále pak byl výběr tématu bakalářské práce zaměřen tak, aby byly zúročeny zkušenosti ze zaměstnání, ve kterém autorka působí. Ta totiž pracuje jako lektorka kroužků pro děti předškolního věku. Jako významný impuls vnímáme vztah k volnému času, který si ukotví děti již v raném dětství, a ten se s nimi může nést celým životem a ovlivňovat tak je i jejich okolí.

Dále se budeme v empirické části bakalářské práce zabývat tím, kde a jakým způsobem děti předškolního věku vyplňují čas - v rodině, v mateřské škole, nebo zda využívají v tak útlém věku organizací nabízející kroužky pro děti.

V praktické části volíme jako výzkumnou metodu dotazník. Jeho cílem je zjistit, zda má na děti předškolního věku vliv aktivní trávení volného času, tedy docházení do kroužků. Jak tuto formu působení na osobnost dítěte vnímají rodiče, zda mají přehled o činnostech které jejich děti v kroužcích a školkách dělají. Také jsme si dali za cíl zmapovat jedno z míst, kde děti mohou docházet a svůj volný čas vyplnit a jak. Představíme si zlínskou neziskovou organizaci Domino, kde autorka působí jako lektorka kroužků – pedagog volného času.

5.1 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu je zjistit, zda má na děti předškolního věku vliv aktivní trávení volného času. A také zmapovat zda rodiče využívají a jak vnímají zařízení, kde děti mohou docházet a svůj volný čas vyplnit a jak.

Dílčí cíle

Cíl 1: Jakým způsobem, s kým a kde tráví děti předškolního věku volný čas?

Cíl 2: Zda a jaký rozdíl je ve způsobu trávení volného času u dětí, které mají inspiraci jak se zabavit ze školky, či kroužku a dětí které žádné kroužky nenavštěvují?

Cíl 3: Jak jsou děti a jejich rodiče spokojené s nabídkou volnočasových aktivit pro děti předškolního věku ve Zlíně?

Cíl 4: Jak často děti ve svém volném čase využívají zprostředkované zábavy pomocí elektronických zařízení v porovnání s tím, jak často si hrají samostatně.

5.2 Metoda sběru dat

Pro zpracování získaných dat jsem použila program MS Excel. Data jsem rozdělila podle stanovených dílčích cílů výzkumu.

Výsledky získané od respondentů jsem zpracovala převážně formou grafů a doplnila závěrečným shrnutím.

Některé z hodnot u grafů jsou vyjádřeny pomocí absolutní, nebo relativní četností. Absolutní četnost představuje četnost vyjádřenou v absolutních číslech. Relativní četnost vyjádřena v procentech pak představuje podíl jednotlivých absolutních četností v rozsahu daného souboru.

Výzkum je prováděn v mateřských školách ve Zlíně. Určující je ve výzkumu například srovnání dětí, které navštěvují zájmové kroužky, či jiné volnočasové aktivity s dětmi, které do kroužků nechodí a proč. Dále se zabývám ve výzkumu otázkami, jak s dětmi jejich rodiče tráví volný čas a kde.

Jako pedagog volného času působím v neziskové organizaci Domino o.p.s.,cz. Lektoruji kroužky pro děti převážně předškolního věku. Proto jsem si za cíl své práce dala zjistit, zda rodiče sledují u dětí, které dochází do kroužků nějaké změny například ve zlepšení výslovnosti, hrubá a jemná motorika, začleňování ve společnosti a tak podobně.

Mám nyní jedinečnou možnost získat díky provedení výzkumu k bakalářské práci hodnocení vlastního pracovního přínosu.

Výzkumný soubor

Jak již bylo zmíněno výše, pro zpracování získaných dat jsem použila program MS Excel. Data jsem rozdělila podle stanovených dílčích cílů výzkumu.

Výsledky získané od respondentů jsem zpracovala převážně formou grafů a doplnila závěrečným shrnutím.

Získala jsem odpovědi od 98 respondentů. Úvodní položky v dotazníku jsou převážně informativní, avšak důležité pro vyhodnocení dalších otázek, zjišťovala jsem věk a pohlaví dětí dotazovaných respondentů.

Z výsledků je zřejmé, že výzkumu se zúčastnilo 98 respondentů, s čím je také totožný počet dotazníků, které se mi vrátily, původně bylo rozdáno 120 dotazníků. Všechny dotazníky byly vráceny v podobě, které jsem do výzkumu zařadila, žádný tedy nepostrádal výpovědní hodnotu.

6 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

V této kapitole se budeme zabývat samotnými výsledky výzkumu, který probíhal v průběhu měsíce března 2014. Výsledky získané od respondentů jsem zpracovala formou grafů a doplnila závěrečným shrnutím.

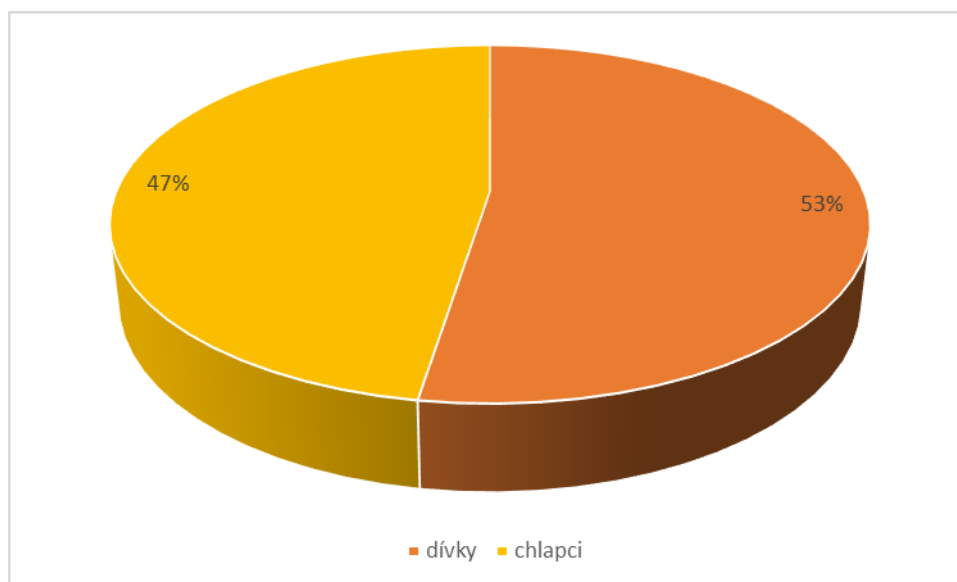
6.1 Průvodní informace

V první otázce jsme zjišťovaly pohlaví dětí, a to i přesto, že u dětí předškolního věku nebývá rozdíl mezi specifiky, a děti se dle gender rolí začínají vymezovat až v pozdějším věku. Tato indicie mi posloužila v dalších krocích výzkumu, protože se domnívám, že u chlapců i dívek může mít vliv na to, jak tráví volný čas a jaké mají zájmy, zda jsou jejich sourozenci bratři nebo sestry.

Výzkumu se zúčastnilo 98 respondentů, což vypovídalo o stejném počtu dětí, které byly zkoumány. Jednalo se celkem o 52 dívek a 47 chlapců.

Graf ukazuje počet zkoumaných dívek a chlapců v procentech.

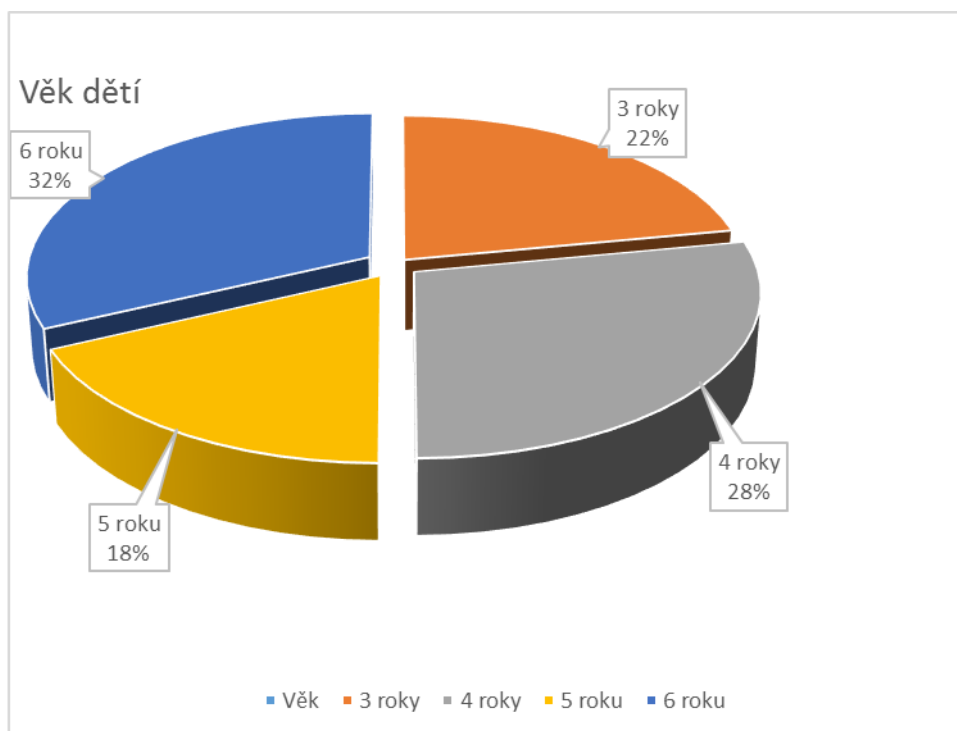
Graf č. 2: Pohlaví dítěte

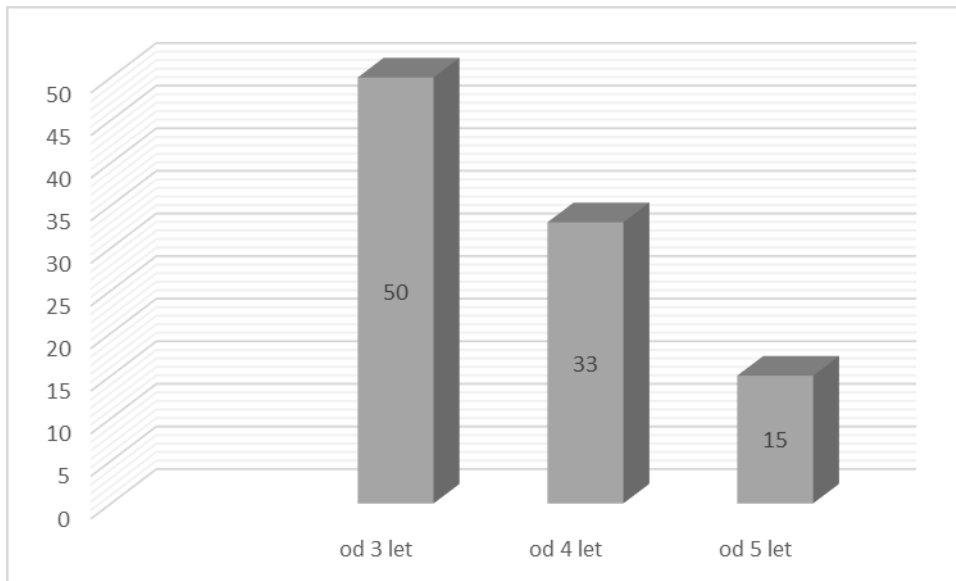
V této otázce jsem se respondentů dotazovala na věk dětí. Vzorek, který vyšel, mě potěšil vzhledem k tomu, že se mi dostalo věkově rovnoměrného složení zkoumaných dětí. Nej-silnější skupina dětí, které byly zkoumány bylo ve věku 6 let, celkem tedy 32 dětí. Můžeme předpokládat, že takto staré děti byly již ve věku, kdy pravděpodobně měly za sebou zápis

do první třídy na Základní školu, tudíž byli pro výzkum cenným vzorkem. Stejně důležitou skupinou jsou děti ve věku pěti let, těch bylo zkoumáno celkem 18. Takto staré děti mají podobné charakteristiky a zároveň je možné, že pokud se jim líbí v kroužcích, které navštěvují, další rok si je zapíší znovu.

Graf č. 3: Věk dítěte

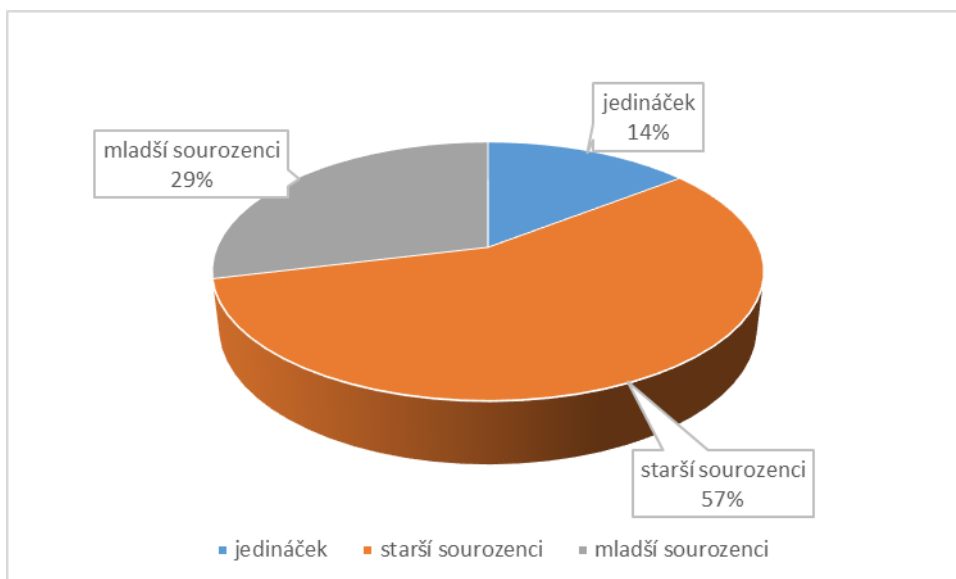

Ve třetí otázce jsem se dotazovala respondentů na nástup jejich dětí do mateřské školy. Mám za to, že stejně jak formuje člověka domácí prostředí, tedy to, jak se s volným časem nakládá v rodině dítěte, tak má vliv na formování dítěte prostředí mateřské školy. Děti které do ní vstoupí dřív, mají možnost si rychleji zvyknout na ostatní děti, učí se řídit nastavenými pravidly, což pro ně někdy může být těžké a také zásadní pro jejich budoucí chování. Socializace dítěte je významným článkem v jeho životě a je jistě zásadní v jakém věku se vstup do mateřské školy uskuteční. Děti které nastoupily do mateřské školy již ve třech letech bylo 48, což je 49%. Od čtyř let začíná chodit do mateřské školy 32 % dětí dotázaných respondentů což je celkem 33. V pěti letech začalo do mateřské školy docházet 15 procent dětí respondentů.

Graf č. 4: Nástup dítěte do Mateřské školy

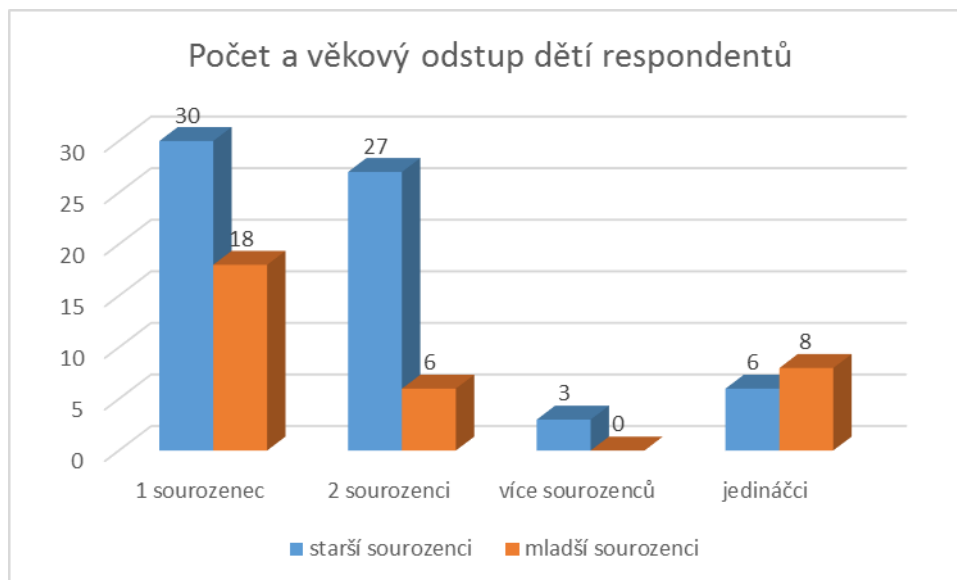
Dalším velmi důležitým vlivem na to jak děti tráví svůj volný čas je to, zda mají nebo nemají sourozence. Vycházela jsem z předpokladu, že děti, které mají sourozence svůj volný čas s nimi i sdílí. V této hypotéze však může být proměnná věk sourozenců.

Z odpovědí jsme zjistili, že 15% dětí nemá sourozence, tudíž jsou jedináčky. 57% tedy 55 dětí má staršího sourozence. 29% tedy 28 dětí má sourozence mladšího.

Graf č. 5: Počet a věk sourozenců

V dalším grafu jsem se pokusila vyjádřit počet sourozenců a jejich stáří. Domnívám se, že i to má vliv na to, jak děti volný čas tráví.

Graf č. 6: Počet a věkový odstup dětí

6.2 Vztah respondentů k zájmovým kroužkům

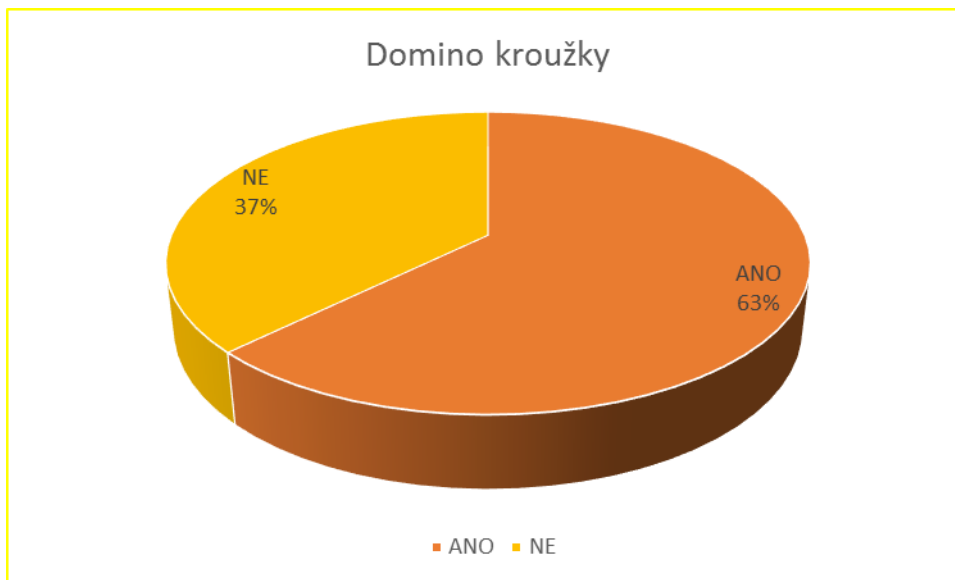
V této otázce jsem zjišťovala, zda děti dotazovaných respondentů docházejí do zájmových kroužků. Celých 77 %, tj. 75 dotázaných uvedlo, že do zájmových kroužků jejich děti docházejí. Díky této otázce jsem zjistila, že mám relativně dobrý vzorek pro určení kvality kroužků. 23 respondentů, tj. 23 % uvedlo, že jejich děti žádné kroužky nenavštěvují.

Graf č. 7: Docházení do zájmových kroužků

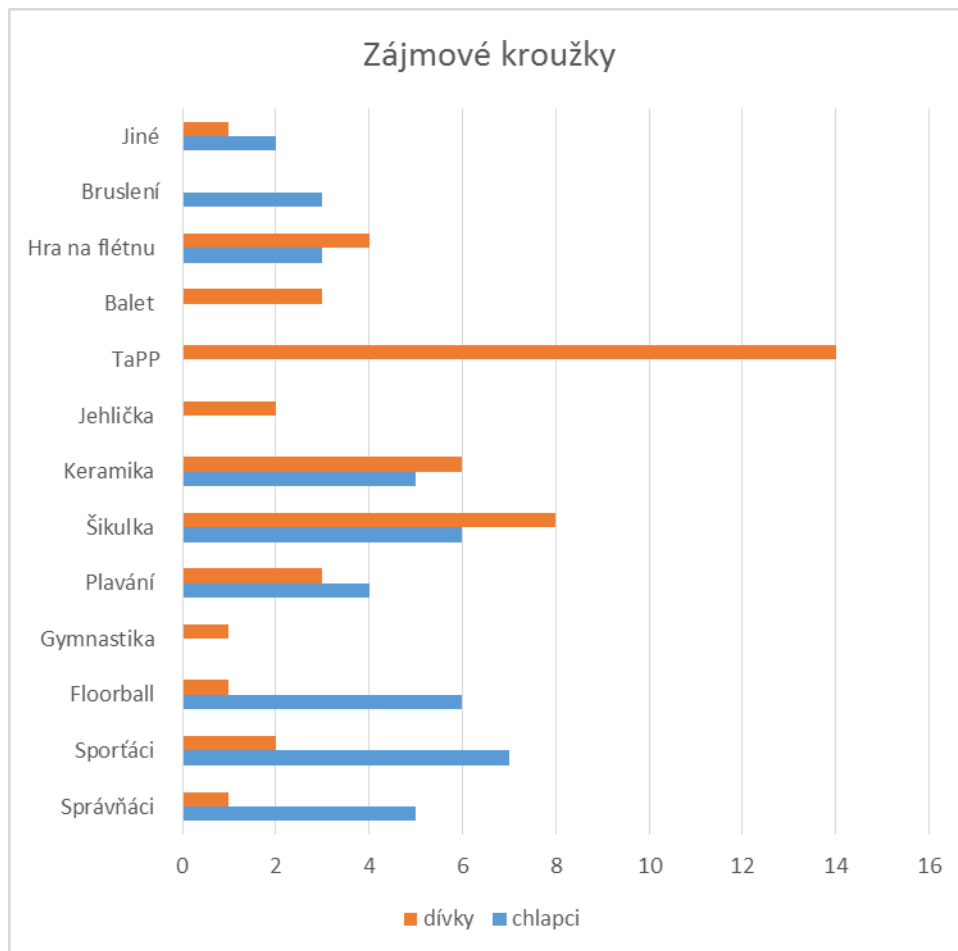
Další otázkou jsem zkoumala, kolik z respondentů, jenž uvedli, že jejich děti do kroužků docházejí, mají zkušenost s kroužky organizace Domino. Tedy že děti kroužky organizace Domino navštěvují. 63 %, tj. 47 respondentů má zkušenost s organizací Domino a jejími kroužky. Ne odpovědělo 28 dotázaných, tj. 37 %.

Graf č. 8: Domino kroužky

Další graf vyjadřuje počet dětí, které navštěvují kroužky. Nejnavštěvovanějším kroužkem je kroužek Taneční a pohybová průprava (TaPP), kterou navštěvuje 14 dětí. Jedná se o dívky. Mezi chlapci je nejnavštěvovanější kroužek Sportáči. Dochází zde 7 dětí. Kroužek, který je oblíbený u dívek i chlapců a je také jeden z nejoblíbenějších, je kroužek Šikulka. Ten z dětí dotazovaných respondentů navštěvuje 6 dívek a 8 chlapců.

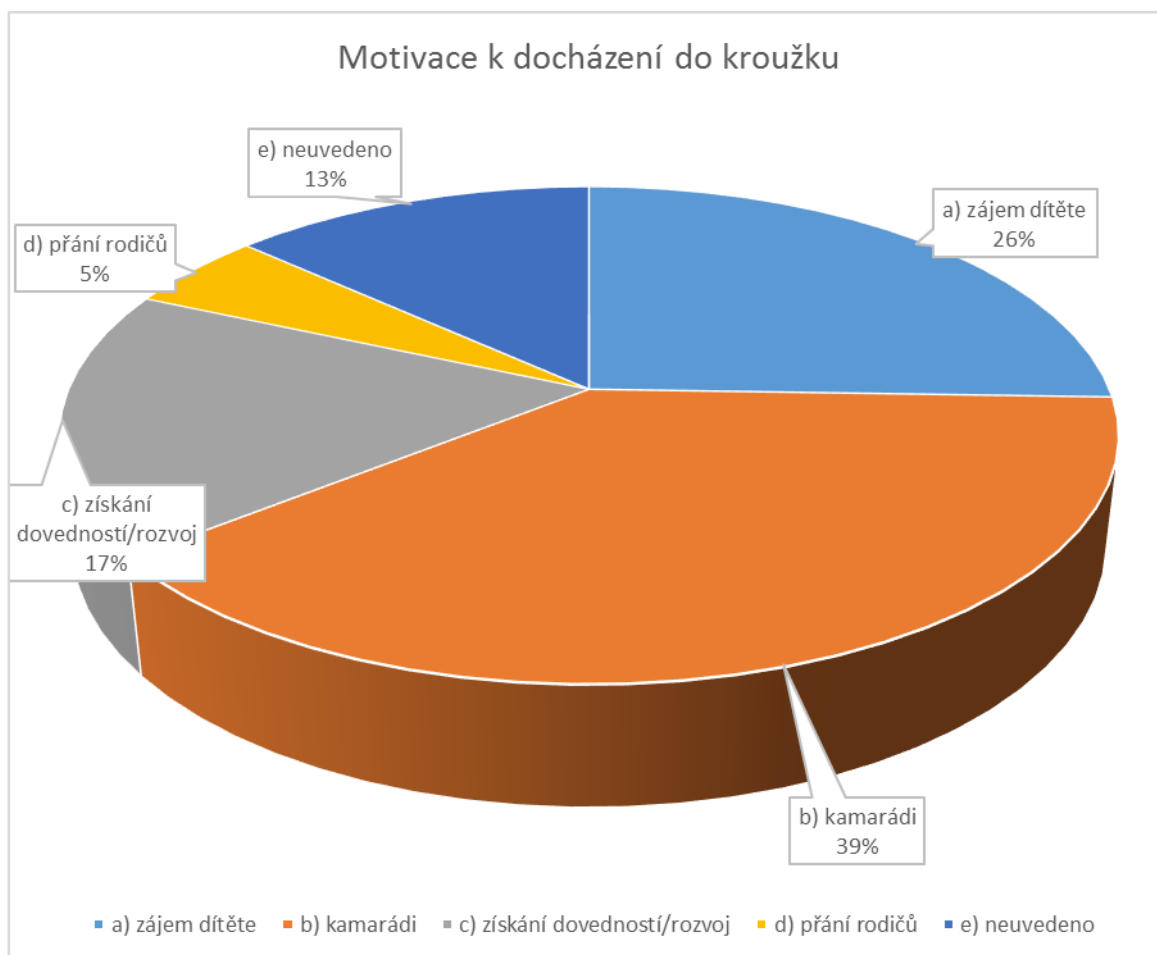
Graf č. 9: Zájmové kroužky

6.3 Motivy pro výběr kroužku

V sérii těchto otázek jsem brala v potaz, že dotazovaní respondenti mohou uvést, že jejich děti do žádného kroužku nechodí, a proto jsem otázku formulovala následujícím způsobem: „Co Vás motivovalo (popř. by Vás mohlo motivovat) přihlásit vaše dítě do kroužku?“ Z uvedených odpovědí, byla mezi respondenty nejvíce volena možnost b) kamarádi. Tuto motivaci k docházení do kroužku uvedlo 38 respondentů. Předpokládám, že se jednalo o kamarády dětí. Nejméně volenou odpovědí bylo d) přání rodičů (5 respondentů), což vnímám jako pozitivní ve vztahu k dětem a respektu jejich zájmů.

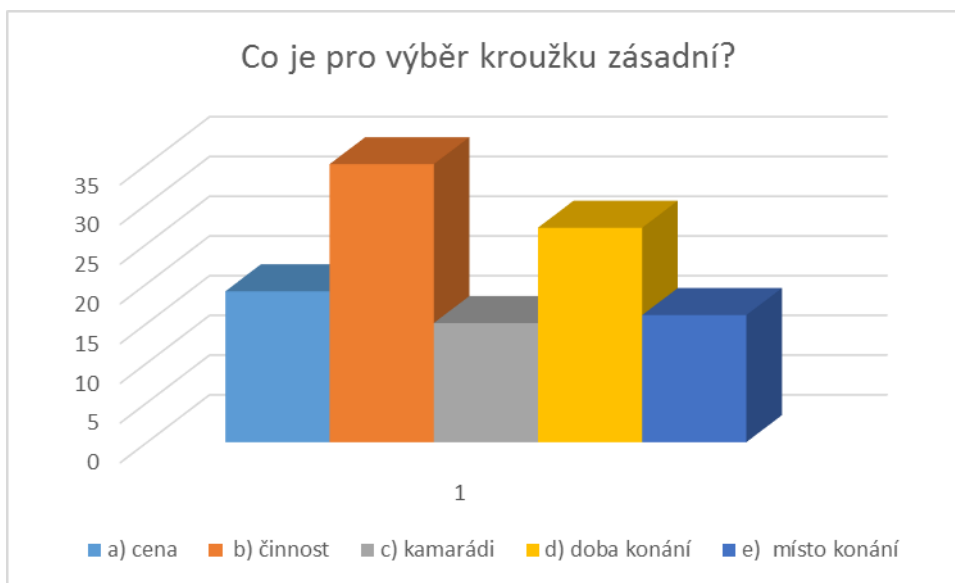
Graf č. 10: Motivace k docházení do kroužku

V další otázce jsem se respondentů dotazovala na to co bylo, nebo v případě, že jejich děti nedocházejí do zájmových kroužků, co by mohlo být zásadní v rozhodnutí, zda do kroužku posílat své děti, či ne. Z možností, které jsem v dotazníku uvedla, se 19 respondentů vyjádřilo tak, že pro ně je stěžejní cena kroužků. Zřejmým důvodem k tomu, aby děti do kroužku chodily je pro většinu, tedy pro 35 dotázených důležitá činnost, kterou zaměření

kroužku nabízí. Dalším důležitým vlivem byla pro 27 respondentů doba konání aktivity, do které by děti chodily. S téměř stejným počtem, se respondenti vyjádřili o důležitosti místa konání kroužku a tím zda do kroužku docházejí kamarádi dítěte.

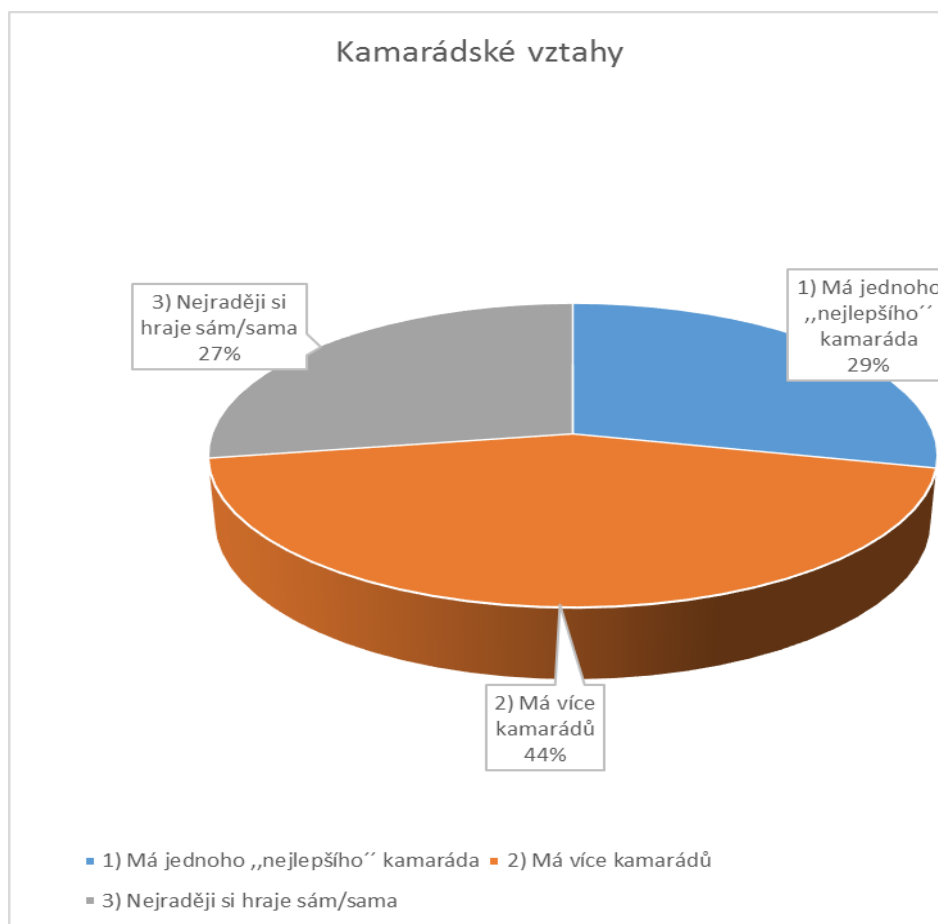
Graf č. 11: Co je pro výběr kroužku zásadní

6.4 Faktory ovlivňující trávení volného času dětí předškolního věku

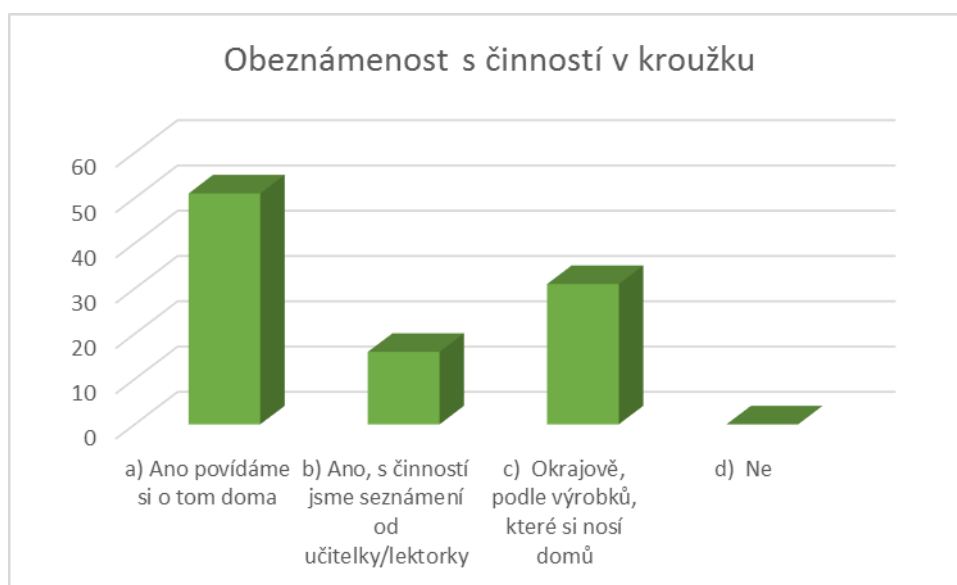
„Má Vaše dítě ve školce kamarády konkrétně kamaráda, na kterého se těší, o kterém mluví častěji?“ Tato otázka pramenila ze snahy zjistit, zda dítě je sociálně aktivní a zda má v mateřské škole nějaké kamarády. Je zřejmé, že v tak útlém věku se tzv. „nejlepší“ kamarádi u dítěte ještě změní, ale vycházím z předpokladu, že pokud je nějaký nejlepší kamarád, trávení volného času a zároveň poznávání nových zkušeností, spojených s mateřskou školou, či docházením do kroužků, může být pro dítě mnohem zábavnější, nežli v opačném případě. Z dotázaných respondentů odpovědělo 43 respondentů, že jejich děti mají více kamarádů. Zde se potvrzuje předpoklad, že děti předškolního věku ještě nebývají tak často vázány na jednoho kamaráda. 28 respondentů uvedlo, že jejich děti mají jednoho kamaráda, na kterého se těší a svůj čas s ním po čas pobytu v institucionálním zařízení tráví. 27 dotázaných uvedlo, že si jejich děti nejraději hrají samy. Z dotazníku je patrné, že se jednalo o děti převážně ve věku 3 let a to celkem 15.

Graf č. 12: Kamarádské vztahy

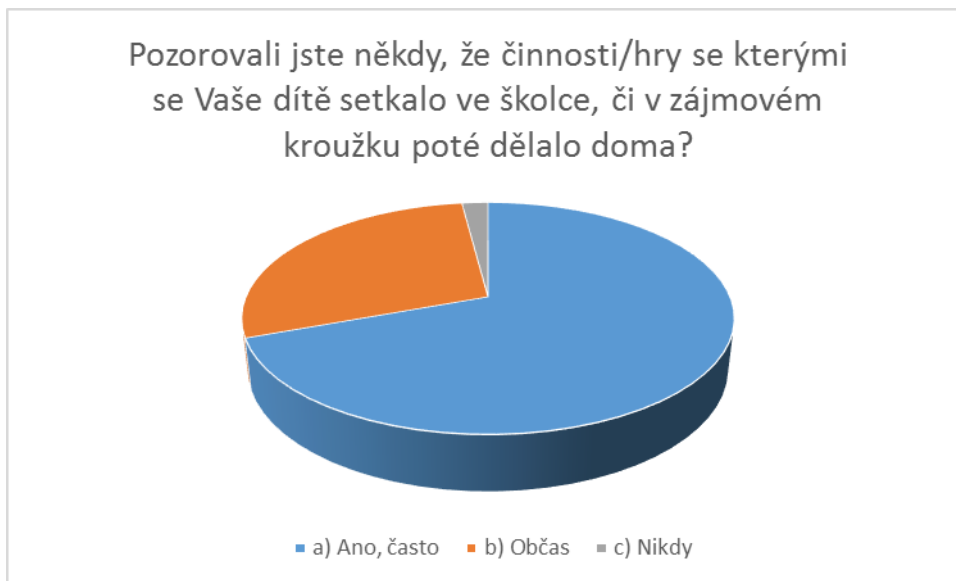

Další otázkou jsem směřovala k zjištění, zda jsou respondenti seznámeni s činností, kterou jejich děti dělají v mateřské školce, či v zájmovém kroužku. Více jak polovina uvedla, že si s dětmi povídají o tom, co ve školce či kroužku dělali. Tuto informaci vnímám jako velmi důležitou v tom, že rodiče mají povědomí nejen o tom, co dělají děti v době mimo domov ale také, že je i nějaký aktivní volný čas, který tráví přímo s rodiči doma. 16 z dotázaných uvedlo, že se s činností seznámili od učitelky či lektorky. Tato informace opět poukazuje na to, že rodiče se o činnosti jejich dětí zajímají. 31 respondentů zaškrtnulo možnost c) okrajově, podle výrobků, které nosí domů. Žádný z respondentů neuvedl, že není seznámen s tím, jakou činnost dělá jeho dítě ve školce či kroužku.

Graf č. 13: Obeznamenost s činností kroužku

Asi nejdůležitějším zjištěním ve výzkumu je, že respondenti tedy rodiče dětí pozorují, že činnosti/hry, se kterými se jejich děti setkaly ve školce, či zájmovém kroužku, poté dělaly doma. 68 respondentů uvedlo, že se s tímto jevem často setkali. 28 respondentů uvedlo, že si této skutečnosti občas všimli. Pouze 2 respondenti se vyjádřili, že se nikdy neseťkali s tím, že by jejich dítě opakovalo nějakou činnost ze školky nebo kroužku.

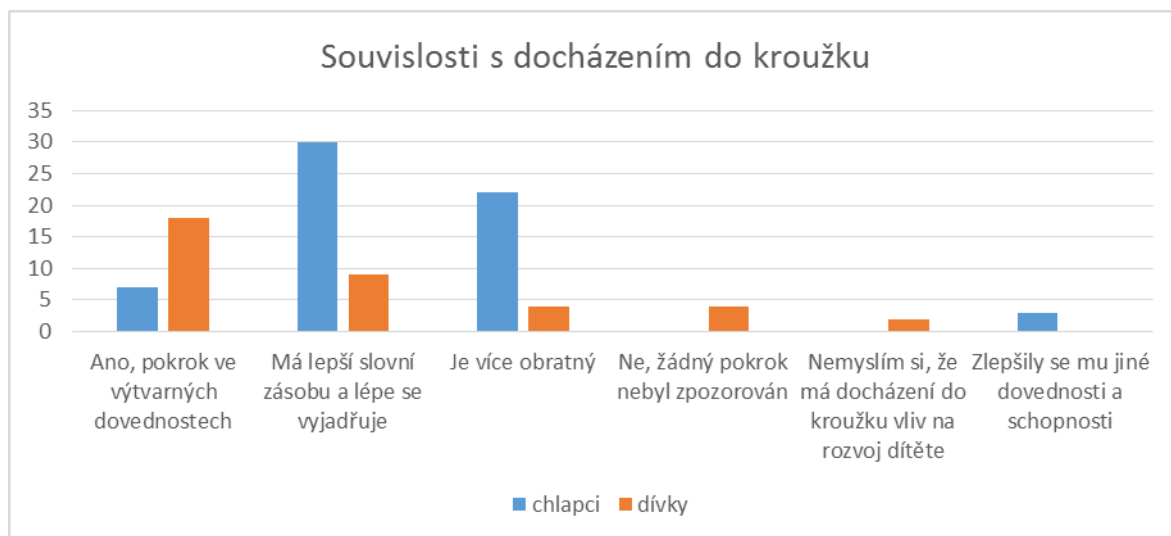
Graf č. 14: Činnosti a hry u dětí

Dalším článkem dotazníku byla položka, kde jsem zjišťovala, zda si rodiče myslí, že mají zájmové kroužky vliv na rozvoj jejich dětí. 58 dotázaných si myslí, že částečně ano.

Graf č. 15: Vliv na rozvoj dítěte

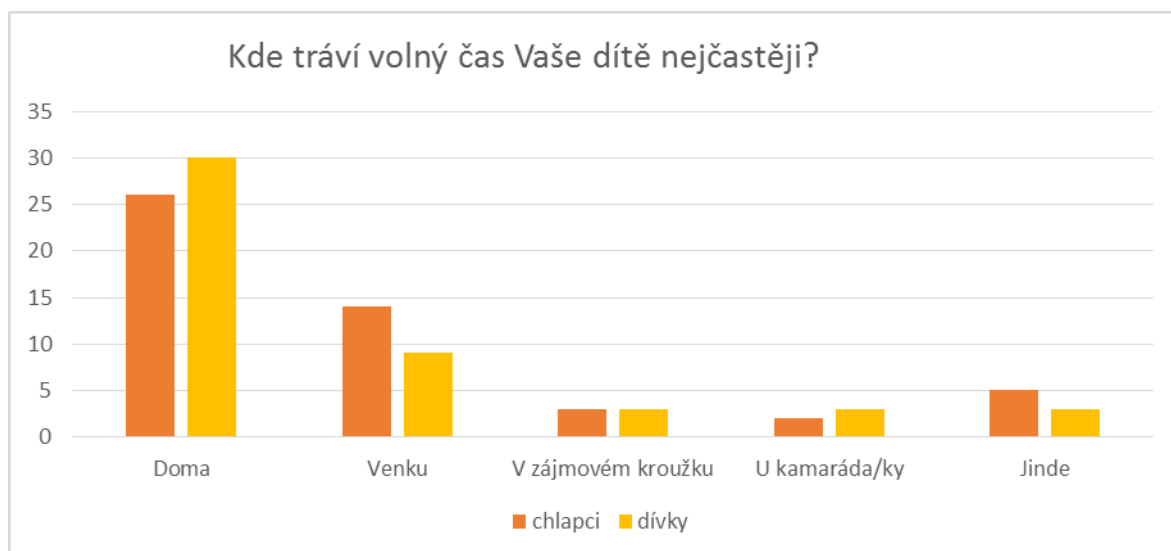
V souvislosti s docházením do zájmových kroužků si u 30 chlapců dotázaných respondentů všimlo výraznějšího pokroku v komunikačních schopnostech. Ve výtvarných dovednostech bylo zaregistrováno zlepšení u 18 dívek. Obratnost se zvýšila u 22 chlapců.

Graf č. 16: Souvislosti s docházením do kroužku

Pomocí dotazníku jsem mohla zjistit, že nejvíce volného času děti tráví v domácím prostředí. Tuto odpověď zvolilo 56 respondentů.

Graf č.17: Kde tráví děti volný čas nejčastěji

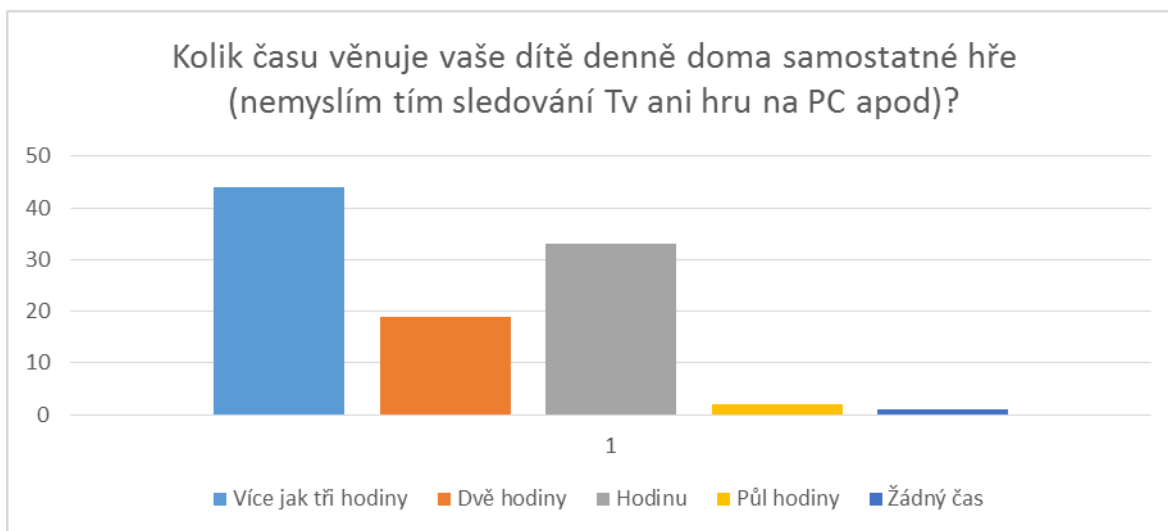
Zmapovat, zda je nějaká pravidelnost v docházení na místo, kde děti tráví svůj volný čas, jsem se pokusila v další otázce. 72 respondentů uvedlo, že jejich děti mají místo, kde se mohou pravidelně setkávat se svými kamarády.

Graf č. 18: Setkávání s kamarády

Velmi příjemným zjištěním ve výzkumu bylo, že 44 z dotazovaných respondentů uvedlo, že jejich děti si denně doma hrají samostatně více jak 3 hodiny. Tedy bez zprostředkované zábavy pomocí televize, nebo PC.

Graf č. 19: Kolik času věnuje dítě samotné hře

Další otázkou jsme sledovali množství času stráveného u zprostředkované zábavy pomocí elektronických zařízení. Počítače a jiné zařízení jsou momentálně běžnou součástí života lidí, jednoduchost jejich používání a ovládání je natolik zpřístupněné, že je mohou používat i malé děti. Zajímalo mě, jak jsou na tom děti dotazovaných respondentů. 5 z dotazovaných uvádělo, že jejich děti si vůbec nehrají na počítači apod. Devět z respondentů uvedlo, že jejich děti denně stráví u počítače 1 hodinu. Méně jak hodinu se baví u tabletu/počítače či smartphonu 32 dětí. 17 respondentů uvedlo, že této zábavě holdují jejich děti denně více jak hodinu. Nepravidelně a velmi málo uvedlo nejvíce z dotazovaných, to je 35 dotazovaných respondentů.

Graf č. 20: Jak často si děti hrají na PC, tabletu, smartphonu

ZÁVĚR

Díky této práci jsem si prohloubila dosavadní znalosti o specifických předškolního věku a také jsem se utvrdila v jedinečnosti vnímání volného času a okolního světa dětí v tomto období. Jistým způsobem pro mne byla výjimečná zkušenost zjistit, jak vnímají rodiče volný čas svých dětí, zda se o něj zajímají a zda s nimi děti své zážitky ze svých volnočasových aktivit sdílejí. Mám za to, že dotazník, který rodiče vyplňovali, jim mohl poskytnout impuls k tomu, aby nad volným časem svých dětí také přemýšleli.

Stále jsem přesvědčena, že mateřská škola je velmi důležitým vstupem do společenského života člověka, a to jaký si udělá dítě vztah k autoritám v tomto období má vliv na celý jeho další život. Tato bakalářská práce mě utvrdila v tom, že chci nadále pracovat s dětmi v tomto věku a podílet se tak především na zpříjemnění volného času. Je mou milou povinností, postarat se o to, aby tento čas byl dětmi vnímán kladně, plný podnětů k růstu nových zkušeností.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak rodiče vnímají faktory trávení volného času jejich dětí. Ve větší míře jsme zjistili, že rodiče si uvědomují vliv volnočasových aktivit na život svých dětí. V docházení do kroužků a v aktivním trávení volného času je podporují.

Celkově jsme s výsledky dotazníkového šetření spokojeni, protože se nám dostalo adekvátních odpovědí na výzkumné otázky. Zjistili jsme, co je největší motivací pro navštěvování kroužků a můžeme se těmto potřebám dětí a jejich rodičů nyní přizpůsobit. Díky této práci jsme zjistili, jaké kroužky jsou u dětí respondentů nejvíce oblíbené, a zároveň máme zpětnou vazbu u kroužků s menší návštěvností, tudíž víme, kde je potřeba něco změnit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003. 152 s. ISBN 80-7178-537-7
2. EYRA, Linda a Richard. *Jak naučit děti hodnotám*. Praha: Portál; 2007. 160 s. ISBN 978-80-7367-275-1
3. GRECMANOVÁ, H. et. al., *Obecná pedagogika II.*, 1. vyd. Olomouc: HANEX, 2000. ISBN 80 – 85783 – 24 - X.
4. HOFBAUER, Břetislav, 2004. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5.
5. HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER Břetislav, PÁVKOVÁ Jiřina, 2008. *Pedagogické ovlivňování volného času. Současné trendy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-473-1.
6. CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
7. MIČENKA, Marek, JIRÁK, Jan. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007. 296 s. ISBN 978-80-7367-315-4.
8. MIKOVÁ, Šárka, STANG, Jiřina. *Typologie osobnosti u dětí; Využití ve výchově a vzdělávání*. Praha: Portál, 2010, 224 s. ISBN 978-80-7367-587-5
9. OPASCHOWSKI, Horst. *Pädagogik der Freizeit*. Grundlegung für Wissenschaft und Praxis. Bad Heilbrunn: Klinkhardt 1976, 14n
10. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 8071789275.
11. PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří, 2003. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.
12. SMOLKOVÁ, Táňa. *Dítě v úctě přijmout: Vzdělávací program Walfdorské mateřské školy*. Praha: Maitrea, 2007. ISBN 80-903761-2-6

13. Výroční zpráva Domino o.p.s. cz, 2013/2014

Internetové zdroje:

14. *Volnému času dětí vládnou televize, počítač a zájmové kroužky* [online]. 2009 [cit. 2014-3-08]. Dostupný z www: <<http://www.mediaresearch.cz/aktualita/tz-volnemu-casu-ceskych-deti-vladnou-televize-pocitac-a-zajmove-krouzky>>.
15. Salesiánský klub mládeže Zlín. [online]. [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://zlin.sdb.cz/>
16. Unie kompas. [online]. 2006 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.unko.cz/>
17. DDM Astra: Klub dětí a mládeže ve Zlíně. [online]. 2007 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.ddmastra.cz/>
18. Ostrov radosti: Středisko volného času. [online]. 2005 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.ostrovzl.cz/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Aj. A jiné

Apod. A podobně

Atd. A tak dále

Např. Například

TaPP Taneční a pohybová průprava

PC Počítač

SEZNAM GRAFŮ

- Graf č. 1 Křivka výkonnosti jedince
- Graf č. 2 Pohlaví dítěte
- Graf č. 3 Věk dětí
- Graf č. 4 Nástup dítěte do Mateřské školy
- Graf č. 5 Počet a věk sourozenců
- Graf č. 6 Počet a věkový odstup dětí
- Graf č. 7 Docházení do zájmových kroužků
- Graf č. 8 Domino kroužky
- Graf č. 9 Zájmové kroužky
- Graf č. 10 Motivace k docházení do kroužku
- Graf č. 11 Co je pro výběr kroužku zásadní
- Graf č. 12 Kamarádské vztahy
- Graf č. 13 Obeznamenost s činností kroužku
- Graf č. 14 Činnosti a hry u dětí
- Graf č. 15 Vliv na rozvoj dítěte
- Graf č. 16 Souvislosti s docházením do kroužku
- Graf č. 17 Kde tráví děti volný čas nejčastěji
- Graf č. 18 Setkávání s kamarády
- Graf č. 19 Kolik času věnuje dítě samotné hře
- Graf č. 20 Jak často si děti hrají na PC, tabletu, smartphonu

SEZNAM PŘÍLOH

PI Dotazník

Dotazník – Volnočasové aktivity dětí předškolního věku

Vážení rodiče,

jmenuji se Iveta Kaderová a jsem studentkou Univerzity Tomáše Bati. Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který bude sloužit k vypracování mé bakalářské práce, ve které se zabývám volnočasovými aktivitami dětí předškolního věku. Dotazník Vám nezabere více jak 15 minut.

Děkuji.

Iveta Kaderová DiS.

1. Pohlaví dítěte:

a) Dívka

b) Chlapec

2. Věk dítěte (zakroužkujte):

* 3 roky * 4 roky * 5 let * 6 let

3. Nástup do Mateřské školy:

1) Od 3 let

2) Od 4 let

3) Od 5 let

4. Počet sourozenců:

1) Jedináček

2) vyplňte:

	1	2	více
Starší sourozenci			
Mladší sourozenci			

5. Navštěvuje Vaše dítě zájmové kroužky?

ANO

NE

6. Pokud ano, navštěvuje kroužky v organizaci Domino?

ANO

NE

7. Jaké kroužky navštěvuje? (prosím podtrhnete)

1) Pohybové kroužky /floorball/ plavání/ gymnastika/ sportáři/ správňáci/

2) Výtvarné kroužky /kreslení/ keramika/ jehlička/ šikulka/

3) Taneční kroužky /balet/ taneční pohybová průprava/ valášek/

4) Hudební kroužky /hra na flétnu/

5) Jiné (doplňte)

8. Co Vás motivovalo (popř. by Vás mohlo motivovat) přihlásit vaše dítě do kroužku?

a) zájem o danou činnost u dítěte

b) do kroužku chodí kamarádi/dky dítěte

c) rozvoj dítěte v dané oblasti

d) je to vaše přání, aby kroužek navštěvovalo

e) nepřemýšlel/a jsem nad tím

9. Co je (popř. mohlo by být) pro rozhodnutí, zda do kroužku chodit, či ne zásadní?

a) cena kroužku

b) činnost kroužku

c) musí tam chodit alespoň jeden kamarád/ka

d) doba konání kroužku

e) místo konání kroužku

10. Má Vaše dítě ve školce kamarády konkrétně kamaráda na kterého se těší, o kterém mluví častěji?

- 1) Ano má více kamarádů ale nejvíc se kamarádí s jedním/vidají se i mimo školku/
- 2) Mluví o více kamarádech
- 3) Nejraději si hraje sám/sama

11. Jste seznámeni s tím, jakou činnost děti dělali ve školce či kroužku?

- a) Ano povídáme si o tom doma
- b) Ano, s činností jsme seznámeni od učitelky/lektorky
- c) Okrajově, podle výrobků, které si nosí domů
- d) Ne

12. Pozorovali jste někdy, že činnosti/hry se kterými se Vaše dítě setkalo ve školce, či v zájmovém kroužku poté dělalo doma?

- a) Ano, často
- b) Občas
- c) Nikdy

13. Myslíte si, že mají zájmové kroužky vliv na rozvoj dítěte?

- a) Ano
- b) Částečně
- c) Ne

14. Všimli jste si výraznějšího pokroku po tom, co Vaše dítě začalo chodit do zájmového kroužku, nebo naopak?

- a) Ano, pokrok ve výtvarných dovednostech
- b) Má lepší slovní zásobu a lépe se vyjadřuje
- c) Je více obratný
- d) Ne, žádný pokrok nebyl zpozorován
- e) Nemyslím si, že má docházení do kroužku vliv na rozvoj dítěte
- f) Zlepšily se mu jiné dovednosti a schopnosti uveďte:.....

15. Kde tráví volný čas Vaše dítě nejčastěji?

- a) Doma
- b) Venku
- c) V zájmovém kroužku
- d) U kamaráda/ky
- e) Jinde, uveďte:.....

16. Má Vaše dítě místo, kde se může pravidelně setkávat s kamarády? --- Ano Ne

17. Kolik času věnuje Vaše dítě denně doma samostatné hře (nemyslím tím sledování Tv ani hru na PC apod)?

- a) Více jak tři hodiny
- b) Dvě hodiny
- c) Hodinu
- d) Půl hodiny
- e) Žádný čas

18. Jak často si Vaše děti hrají na počítači/tabletu/smartphonu?

- a) Méně jak hodinu
- b) Hodinu
- c) Denně více jak hodinu
- d) Nepravidelně a velmi málo
- e) Vůbec